

Haziran, 2015 Sayı: 21

Belleğin kişisel koridorlarında

Ekin Saçlıoğlu, "Seç-Sakla" isimli kişisel sergisinde yer alan kayıt, bellek, imgelem, büyü ve daha pek çok kavramla yola çıkarak ürettiği son dönem işleriyle yeniden x-ist'te. Saçlıoğlu ile serüvenini, 'küçük, kişisel bir müze deneyimiyle' taçlandıran sergisini konuştuk.

ALİ GAZİ
aligazi77@gmail.com

Ekin Saçlıoğlu yeni kişisel sergisi "Seç-Sakla" ile 20 Haziran'a kadar x-ist'te izleyiciyle buluşuyor. Dört bölümden oluşan sergindeki ilk seri olan "Fosiller"de, Saçlıoğlu'nun farklı hayvanların kemiklerini birleştirerek yeniden ürettiği kurgusal canlılara ait iskeletler ve onlardan yola çıkarak ortaya koyduğu desenler yer alıyor.

Dört tuvalden oluşan serginin ikinci bölümü "Yeni Dünya" başlığını taşıyor. Burada, resmedenin egzotik kuş ve bitkilerle kurulan renkli, el değmemiş bir dünya söz konusu. Siyah beyaz desenlere yer verilen üçüncü bölüm "Antikalar", "Yeni Dünya"nın bir tür karşıtı; geçmiş ve eskimişin temsilcileri.

Serginin son bölümünde ise "Barometz" başlıklı yerleştirmeyi görüyoruz. Bu yerleştirme insanın kendi çıkarları doğrultusunda faydalandığı, dönüştürdüğü doğa, vicdan gibi kavramlar etrafında dönüyor.

Üç yılın ardından 14 Mayıs'ta açtığımız kişisel serginizle x-ist'tesiniz... Bu üç yıl nasıl geçti, "Seç-Sakla"nın hazırlık sürecinizden bahsedermisiniz?

Aslında henüz üç sene olmadı. İki seneyi biraz geçti. Geçen sergimi altı buçuk aylık hamileyken açtım. Doğumdan sonra yaklaşık bir sene, kızıma bakarak geçti. Maya altı-yedi aylıkken geceleri geç saatlerde çalışmaya başladım. Bir şey planlamayarak, düşünmeyerek tek bir resim yaptım. Çalışmayı çok özlemiştim, nasıl bir şey çıkacağını ben de merak ediyordum. Sonuç olarak katman katman çiçek ve bitkilerden oluşan, sanki hiç bitmeyecekmiş gibi üzerine sonsuz çiçek yağabileceğim bol renkli coşkulu bir resim ortaya çıktı. Adını "M.S. 1.Resim" koydum (Maya'dan Sonra). Ocak 2014'te x-ist'te Fatoş Üstek'in küratörlüğündeki "Bu Evrene Ek Bir Evren" sergisi için çok sayıda ufak boyutlu bitki desen ve resimlerinden oluşan "Monodiella"nın içinde" ("Theodore Monod'ya Saygıyla") isimli bir yerleştirme yaptım. Karşılıklı iki duvarı yosunlarla kaplayarak bir koridor oluşturduk.

Sonra Artinternational'da sergilenen iki adet büyük boyutlu resim yaptım. Aynı dönemde bir yandan da Contemporary Istanbul'da x-ist'in proje alanında yer alacak kişisel sergim için çalışıyordum. Orası için "Fosiller" adlı desen ve heykel serisini yaptım. Yine bu dönemde ikinci hamileliğim başladı. Contemporary Istanbul kasım ayında açıldığında hamileliğimin üçüncü ayı bitmek üzereydi. Benim için oldukça zorlayıcı bir dönemdi açıkçası. Sonrasında kişisel sergi için çalışmaya başladım.

Sergimin açılışının dört gün sonrasında doğum yapmam gerekiyor. Yani bu serginin tüm hazırlığı dokuz aylık bir hamilelik süreci ile birlikte çıktı diyebiliriz. Şimdi düz olarak en sade haliyle bu süreci anlattığımda bile dolu bir zaman dilimi olduğunu ben de bir kez daha fark ediyordum. Herhalde bu benim hayatımın en yoğun dönemi oldu. Hamileliğin verdiği yorgunlukla devriliş devriliş tekrar kalkıp çalıştım. Hamileliğin bir etkisi de konsantrasyon sorunu yaratması. Entelektüel yetilerde kayıp ve karar vermede güçlükler yaşıyor insan. Bu da zorlayıcı oldu tabii. "Seç-Sakla" sergisinin ilk ortaya çıkan bölümü ise fuarda da göstermiş olduğumuz "Fosiller" serisi.

Adıyla "Seç-Sakla" iki farklı eylem kipi bir benlik üstünden irade bulunmasını ifade ediyor... Hem de sanatı aracı kılarak... Bu eylemlerin örneğin biriktirme güdüsü veya koleksiyon oluşturma-insanın doğa karşısında ortaya koyduğu uygarlığa, onun belleğine katkuları nelerdir?

Bu sergi, insanın biriktirme, toplama, saklama, koleksiyon oluşturma arzusu üzerine kurulu ama sergiye direkt olarak 'koleksiyon' gibi bir başlık koymak istemedim. Çünkü ben burada tüm kapsamı ile koleksiyon kavramını ele alıp masaya yatırmıyorum. "Koleksiyon, öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacıyla bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelere bütünü" olarak tanımlanıyor. Çok geniş ve farklı taraflarla ilişkilendirilebilecek bir konu.

Biriktirme arzusu, istifleme hastalığı olarak bilinen dispozfobiye kadar varabilir mesela. Biriktirme, mükemmeliyetçilik, eksikliğe tahammülsüzlük gibi davranışların obsesyonla da ilişkisi bulunuyor. Bunlara karşın sadece maddi kazanç amaçlanarak da koleksiyon yapılabilir, prestij amaçlı da... Yani herkes farklı nedenlerle hemen her şeyin koleksiyonunu yapabilir.

Sonuna dönersek, buna kesin olarak bir cevap vermek mümkün değil. Cevap çok kapsamlı ve genel olacaktır. Bunun yerine kişisel deneyimimden yola çıkarak "Fosiller" serisinin ortaya çıkmasında etkili olan köpeğimin sütdişlerinden bahsedebilirim. Henüz 10 yaşından önce yerden topladığım ve o zaman da değerli görerek ufak ahşap oyuncak bir sandıkta bugüne dek sakladığım bir dişleri Contemporary Istanbul'da "Fosiller"le beraber sergi-

Ekin Saçlıoğlu, "Yeni Dünya" serisinden "İki Kuş", tuval üzerine akrilik, 100x140cm, 2015

"Bu sergi, biriktirme, toplama, saklama, koleksiyon oluşturma arzusu üzerine kurulu ama sergiye direkt olarak 'koleksiyon' gibi bir başlık koymak istemedim. Çünkü ben burada tüm kapsamı ile koleksiyon kavramını ele alıp masaya yatırmıyorum. Çok geniş ve farklı taraflarla ilişkilendirilebilecek bir konu."

ledim. Aynı şekilde kedilerimin bıyıklarını atmaya kıyamıyorum. Çocukluktan kalma kaplumbağa kabuğu, kuş kanadı gibi ölmüş hayvanlarına ait parçaları hâlâ muhafaza ediyordum. Bu aslında temelde kaybetmeye, ölüme karşı belki de naif denebilecek bir duruş, bir teselli.

Bir sanatçı olarak üretim süreçleriniz ve sonunda çıkan eserler bir kayıt olarak bu zamansallık içinde yerini alıyor mu? Sanatın bir işlevi de belleğe yaptığı katkıları mı?

Kayıt tutmak demişsin. Asıl önemli olan bu belki. Yoksa ben de, pek çok sanatçı da sürekli bir şeyler üretip bunları izleyicilerle paylaşıyoruz. Bunların hepsi yıllar içinde üst üste yığılıyor. Katman oluşturuyor.

Bir yandan her şeyi unuttuğumuzdan, toplumsal bellek oluşturmadaki beceriksizliğimizden bahsediyorduk. Bizim ürettiklerimiz de kültürel belleği oluşturacak parçalar aslında. Bunların bellekte yer etmesi için pratiğin yanında daha fazla zihinsel çalışma da gerekli belki. Üretilenler üzerine daha fazla yazılırsa, tartışılırsa, bu tartışmalar yayını haline getirilirse, yani özdele kafa yorulur ve kayıt oluşturulursa bunlar zihnimizde daha kalıcı yerler edinebilirler. Kayıtsız, belgesiz tüm bu üretim zamanla zihnimizin manipülasyonlarına açık, belirsiz imaj ve kavram bulutlarına dönüşebilir.

Sergi işler üzerinden dört ana bölümde değerlendiriliyor. Birinci bölüm "Fosiller" tarih öncesi bir çağrışıma sahip ve sanatsal bir yaratıyla yeniden 'hayat buluyorlar'. Bunu biraz açabilir misiniz?

"Fosiller" serisinde çeşitli hayvanların kemiklerini kullanarak yeni hayvan iskeletleri ürettim. Ben bu iskeletleri fantastik melez hayvanlara ait buluntular gibi düşünmek istedim ve bunlardan yola çıkarak bu hayvanlar eğer yaşıyor olsalardı nasıl olurlardı diye hayal ederek desenlerini yaptım. Hatta bazı desenlerde hayvanları doğal ortamlarında resmettim. Bunları birer nadire kabinesi parçası gibi düşünmek bana keyifli geliyor. Bir zamanlar 'tek boynuzlu at'ın gerçek olduğunun sanılması ve hakkında bilimsel makale yazılması gibi...

Diğer yandan değersiz sayılan hayvan ölüsüne ait kemikler yeniden bir araya getirip altın ve gümüş ile kaplanarak ölümsüzlük kazanıyorlar.

İkinci serinin adı ise "Yeni Dünya". Burada yer alan işler bir keşif ruhu taşıyorlar sanki... Coğrafi olarak klasik

Batı kültüründe durağan bir zamana sahip 'cennet' imgesiyle de ilişkili bir yer mi burası?

Evet, burası taze, el değmemiş, sonsuz bir yaşamı sürdürdüğü, heyecan verici kuş ve bitkilerle dolu egzotik renkli bir dünya.

Üçüncü bölümde "Antikalar" başlığı ile desenler yer alıyor. Buradaki bazı nesnelere sizin koleksiyon deneyiminizi yansıtıyor. Nesnelere bu bellek gücü size ne ifade ediyor?

Bu nesnelere ben antikacılarımdan topladım. "Eğer ben bir koleksiyon, mesela bir antika koleksiyonu yapmam nasıl olurdu?" diye sorarak yola çıktım. Desenlerdeki kimi objeler benim koleksiyonumun ilk parçaları. Dükkanda bulunmuş oldukları yerleri, çevrelerini fotoğraflayarak ve bu fotoğraflardan faydalanarak gerçekçi, işçilikli, siyah beyaz desenler yaptım. Objelerin kendilerini de galeride ayrıca sergiliyorum. Bunları gördüğünüzde diğerleri içinde hangi parçaları seçmiş olduğumu anlayacaksınız. Baudrillard'ın koleksiyonerin, gösterenleri seçtiği süreç ne nihai gösterilenin de aslında kendisi olduğumu söylemesi gibi kendi seçim aslında size beni gösterecek. Benim koleksiyon parçalarının temsilcileri de başka koleksiyonların parçaları haline gelecek.

Nesnelere sahip olduğum yaşamışlık ise beni her zaman etkilemiştir. Bir objeden yola çıkarak insanları, o objenin geçmişi mekânlarını, hikayelerini hayal etmek benim için hep hayal gücümü tetikleyici olmuştur.

Bellek benim sanatımda kendini gösteren öğelerden bir tanesidir. Bellekte kalanların gerçekliği, güvenilirliği, ruylarının ve anlamların birbirine karışması vs... Sergilerimden birinin ismi "Hikayeci Bellek"ti hatta. Bu dönem nesnelere çoğunlukla yaşadığım desenlerin görsel güzellikler gibiydi. Oldukça öznel ve otobiyografiktir.

Şimdi belki de bu hafıza ile olan ilişki şekli değişiyor. Kendi içime dönük olarak kendi yaşamımı konu etmek yerine, geçen kişisel sergimden bu yana, aynı ilgi alanı ile daha nesnel, daha mesafeli bir ilişki kurduğum söyleyebiliriz. Hafıza bu sefer kendisini fosillerde, antikalarda, koleksiyon ve müze gibi kavramlarda; biriktirmek, istiflemek, korumak gibi eylemler üzerine düşüncelerde gösteriyor.

Desen bir tür görsel not alma aracı olarak uzun süre ihmal edilmiş. Fakat günümüzde İstanbul çağdaş sanat ortamında da epey karşılaştığımız ve öne çıkan bir tür. Bu alternatif teknikler sizin anlatımda nereye denk düşüyor?

İnsan bazen düşünerek, planlayarak bir imge oluşturamaz. Benim için çizerek düşünmek hep önemli oldu. Ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda bir defter ve kalem çok yardımcı olabilir. Rastgele karalamaya başlarsın, sonra o karalamalarda bir şeyler görürsün, bir yol açılır ve o yoldan ilerlemeye başlarsın. Bu, serbest çağrışıma, rastlantıya, bilinçaltına izin vermektedir. Kontrolü bırakır gibi davranıp tekrar ipleri eline almaktır ve çok keyiflidir.

Desen ise çizerek düşünmenin en kullanışlı aracı. Bu işin temeli, başlangıcı. Her üretim aracının farklı imkanları ve hatta her malzemenin doğası var. Bunları deneyimlemek, tanımak da ayrı bir

keyif. Teknik, yöntem vs. bunlar ihtiyaçlara göre değiştirebileceğimiz yardımcı unsurlar.

Hazır nesne, heykel, desen, tuval vb. interdisipliner teknik ve malzemeler görsel anlatımı kolaylaştıran unsurlar mı? Tüm olanaklarına rağmen dezavantajları yok mu?

Kolaylaştırmak - zorlaştırmak gibi bakmak doğru olmaz. Farklı disiplinlerin hepsinin gücü, etkisi, karşısındaki geçirgenliği farklı. Ne göstermek istediğinle ilgili bu durum, uygun olup olmamakla ilgili. Düşünmek bizim heykel olduğunda ne olur, desen olduğunda ne olur, resim olduğunda ne olur diye... Bir şey eklediğinde ya da eksilttiğinde ne kazanır, ne kaybeder diye de düşünmek lazım. Eksiklik kadar fazlalık da anlatımı bozar. Elemeyle de bilmek lazım yani. Deneyim kazandıca insan deneyip yapmadan da öngörebiliyor bazı şeyleri.

Dördüncü ve son bölüm olan "Barometz" dört parçalı bir yerleştirme olarak doğaya yaklaşımlarımıza odaklanıyor. İdealle edilene gerçeklik arasında salınan bir sorgulama bana biraz Şamanik bir Fluxus tınıları taşıyor gibi geliyor, siz ne dersiniz? Sanatın halen değiştirici-dönüştürücü gücünden söz etmek mümkün mü yoksa artık sadece bir gösterim kipi olarak edilgen bir yerde mi?

Mesela avangartın hayali olan sanat-hayat birlikteliği bugün de sıkça dile getirilen bir konu. Bizim bundan anladığımız neydi diye düşününce, benim dikkatimi çeken, kendisine havatı, mesela gündelik hayatı, günceli, özneli, otobiyografik olanı konu eden bir sanatın varlığıdır. Oysa bahsedilen hayatın sanatsallaşması bambaşka bir şey, asıl devrimci olan bu!

Biz bunu Gezi'de gördük mesela. Ortaya çıkan duvar yazıları, mizah, müzik, atölyeler, bostan, kütüphane, pembeboyanmış araç vs... Asıl dönüştürücü olan bu olabilir. Yoksa bizim kişisel hikayelerimizin "sanat" olarak tanımlanan her türlü üretim biçiminin konusu olarak bilmem ne galerisi, sanat kurumu vs. içerisinde yer alması, alınıp satılması vs. hayati değştiremez. Bu öyle bir alan ki, insanların kafasına atılan pisuvarı bile kendi içine alır, sınırlarını genişletir. Kendi sözde muhalifini kendi içinde barındırır. Bir paradoks halinde sanat kurumunu içerisinde sanat kurumunu eleştiren sergiler görürüz işte böylece.

Ama bizim yaptıklarımız da boşuna değil tabii. Kafaları açmak, düşünme ve görme biçimlerini değiştirmeye yardımcı olmak, hayal etmek ve hayal kurdukmak, eleştirebilmek, dalga geçebilmek, nefes alacak alanlar açabilmek; hepsi çok önemli. Hele de bizim ülkede çokça önemli. O kafalar açılacak ki zamanı geldiğinde değiştirme-dönüştürme imkanı bulunduğu o sokak yazıları da çıkabilecek.

Tüm bu seriler kendi başlarına bazı kavram çiftlerini dillendirirken, aralarında da bazı karşıtlıklar yaratarak sergiyi oluşturuyor. Sizin sanatsal pratiklerde seriler üzerinden üretim yapmanın kolaylık ve zorlukları nelerdir?

Seriler sınıflandırmaya, gruplandırılmaya, tasnif etmeye ve ilişkilendirmeye yardımcı ediyor. Kolaylık ve zorluk aç-

sından ele almayı çok gerekli görmüyorum.

2007'den bugüne çok kişisel ve yer yer 'fantastik' bir anlatım dilini geliştirdiğinizi söyleyebilir miyiz? Varsa genel olarak dile -özel olarak edebiyata- olan ilginizi de merak ediyorum ya da şöyle sorayım, etkilendiniz akum ve isimler neler?

Ben x-ist'teki ilk sergimi 2005'te açtım. Bunun öncesinde bir kişisel sergim daha oldu. Bu söylediğimi bir tarihe bağlayarak cevaplayamam. Fantastik bir anlatım dili geliştirdiğimi söylemem. Herkes gibi benim sanatımı da oluşturan bazı temel öğeler var. Fantastik olan da bunlardan biri olabilir ancak.

Dille olan ilişkim, belki çok daha temelden, genetik yatkınlıktan geliyor olabilir. Her ne kadar görsel alanda üretim yapıyor olsam da, görsel hafızam hiç iyi olmadığını; buna karşın hikayeye, söze dayalı hafızamın çok daha gelişmiş olduğunu söyleyebilirim. Bir karesini görüp de filmi hatırlayanlardan değil de replikleri tekrar edebilenlerden diyebiliriz.

Çocukken babaannemden, babamın babaannesinden ve babamdan bolca madda dinledim. Ama tabii belki de en önemlisi ve en belirleyici olan babamın yazar olması. Ondan dinlediğim her şey beni ben yapan yapı taşlarının oluşumunda etkili olmuştur diye düşünüyorum.

10 yılı aşkın süredir dinamik olarak gelişen İstanbul çağdaş sanat ortamını, içerden deneyimleyen biri olarak, nasıl değerlendiriyorsunuz?

Açıkçası bu soruyu cevaplamak çok güç. Türkiye her şeyi yüzeysel bir şekilde kopyalayabilen, hızla gelişiyormuş yanılsaması ile kendini kandırın, gelişmeyi betonlaşma, alışveriş merkezi sayısı ve son model cep telefonuna sahip olmak gibi tüketim göstergelerinden sanan, gün geçtikçe görgüsüzleşen bir ülke. Bugünün sanat ortamını da, içinde bulunduğumuz psikolojileri de, hemen hiçbir şeyi ülkenin genel halinden bağımsız düşünemeyiz. Bir şekilde hepimiz bu sevimsiz ortamdan etkileniyoruz.

Bir yandan şizofrenik bir tablo da söz konusu. Entelektüel üst bir dile sahip gibi görünen bir dünya, sürekli memleketin gerçeklerine toslayıp duruyor. Hani sosyal medyada dolaşan bir söz vardı. "Hayaller Paris, Gerçekler Emi-nönü" diye. Ben çok seviyorum onu ve çok sık aklıma geliyor. Bazen bizim burada da kimi arkadaşlar gerçeklik kaybı yaşıyor sanki. Teori ve pratik birbirini tutamıyor, çakışıyor çoğu zaman.

Burada gelenek olmadıktan bahsederiz ya hep, hatta bunun bir avantaj olabileceğinden vs. Buna ek olarak burada bir devamlılık, bir süreklilik oluşturmak da çok güç. Kurumlar bile bunu sağlamıyor. Bir sanat kurumunu açılıyor mesela, sonra kapanıyor. Bir sanat bölümü umut vadediyor sonra bir de bakıyoruz iki sene içinde bambaşka bir yere dönüşmüş. Hemen her şeyin olabileceğine inandığımız bir ülkede bazı şeyleri öngörmek çok güç.

Ben 10 yılı aşkın süredir dinamik olarak gelişen bir sanat ortamı görmüyorum doğrusu. Şu günleri 'stand by'da geçirmeye çalışın, önünü görmekte zorlanan, ürkek bir ortam görüyoruz.